

УДК 330.3

*О. М. Петухова,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет харчових технологій
О. С. Ткачук,
магістр, кафедра менеджменту та адміністрування,
Національний університет харчових технологій*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА СКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА

*О. М. Pietukhova,
Professor, doctor of economic sciences,
Professor of the Department of Management and Administration,
National University of Food Technologies
O. S. Tkachuk,
Student, master, department of management and administration,
National University of Food Technologies*

IMPROVING THE ORGANIZATION OF LOGISTIC PROCESSES AT COMPANY'S COMPOSITION

Досліджено роль складу як одного із підрозділів підприємства, на прикладі якого можна побачити всю потужність логістичних рішень і застосовуваних логістами інструментів. Обґрунтовано, що сучасна складська логістика надає широкі можливості для оптимізації роботи складу підприємства, і, відповідно – для мінімізації витрат і підвищення прибутковості виробничої діяльності. Охарактеризовано логістичний процес на складі. Виділено складові логістичного процесу та основні логістичні операції на складах, показано їх взаємодію. Розглянуто особливості організації логістичних процесів на складах підприємств харчової промисловості. Досліджено реалізацію логістичного процесу на складі ТОВ «Пивоварня Зібєрта». Визначено проблеми ефективності складування на ТОВ «Пивоварня Зібєрта» та запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Зроблено висновок, що тільки взаємодія усіх етапів логістичного процесу на підприємствах харчової промисловості може забезпечити оптимальний результат роботи всього складу.

The role of the warehouse as one of the divisions of the enterprise is investigated, for example one can see the full capacity of logistic solutions and logistic tools used. It is substantiated that modern warehouse logistics offers wide possibilities for optimization of work of the warehouse of the enterprise, and, accordingly - to minimize expenses and increase profitability of production activity. The logistics process in the warehouse is described. The components of the logistic process and the main logistics operations in the warehouses are highlighted, their interaction is shown. The peculiarities of organization of logistic processes at warehouses of food industry enterprises are considered. The implementation of the logistics process in the warehouse of "Zibert's Brewery" is investigated. The problems of warehouse efficiency at "Zibert's Brewery" were determined and

possible ways of their solution were proposed. It is concluded that only the interaction of all stages of the logistic process at food industry enterprises can provide the optimal result of the entire work of the warehouse.

Ключові слова: *складська логістика, склад, логістичний процес, етапи логістичного процесу, підприємство.*

Keywords: *warehouse logistics, warehouse, logistic process, stages of logistic process, enterprise.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах інтеграції економіки України до світового співтовариства ефективне функціонування підприємств неможливе без удосконалення організації логістичних процесів. Динамічний розвиток економічних відносин зумовлює суттєве зростання потреб підприємств у складах, які забезпечують приймання, розміщення, накопичення та тимчасове зберігання запасів матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва та готової продукції. Проблеми складування виникають і вирішуються на всіх стадіях руху товарно-матеріального потоку. Склади є одними із найважливіших елементів логістичної системи, разом із тим на вітчизняних підприємствах харчової промисловості недостатньо ретельно вивчені питання оптимізації складської діяльності, що зумовлює необхідність більш детального дослідження даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних основ та проблем логістичної діяльності підприємств, зокрема функціонування складського господарства присвячено роботи багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема: Алькеми В., Анікіна Б., Дибської В., Кальченко А., Качуровського В., Косаревої Т., Кристофера М., Неруш Ю., Пономарьової Ю., Перебийніса В., Сергєєва В., Сумця О., Тридіда О. та ін. Віддаючи належне напрацюванням вчених-логістів, слід зазначити, що залишається ще чимало питань, які потребують подальших досліджень, одним із яких є організація складських процесів на підприємствах харчової промисловості.

Метою даної статті є аналіз організації логістичних процесів на складі підприємств харчової промисловості та розроблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Викладення основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день виділяють одинадцять етапів логістичного процесу на складі (рис. 1).

Основне завдання етапу постачання запасів полягає в забезпеченні складу товарами або матеріалами, які потрібні на даний період і можуть розміститися на складі. При цьому необхідно узгоджувати здійснення постачань із службою продажів та дійсною потужністю складу.

Контроль за постачанням дозволяє максимально ефективно використовувати складські потужності, скоротити терміни зберігання запасів і збільшити оборот складу.

Оптимізація процесів розвантаження і приймання вантажів, контроль документального оформлення вантажу забезпечує скорочення простоїв транспортних засобів та зниження витрат обігу.

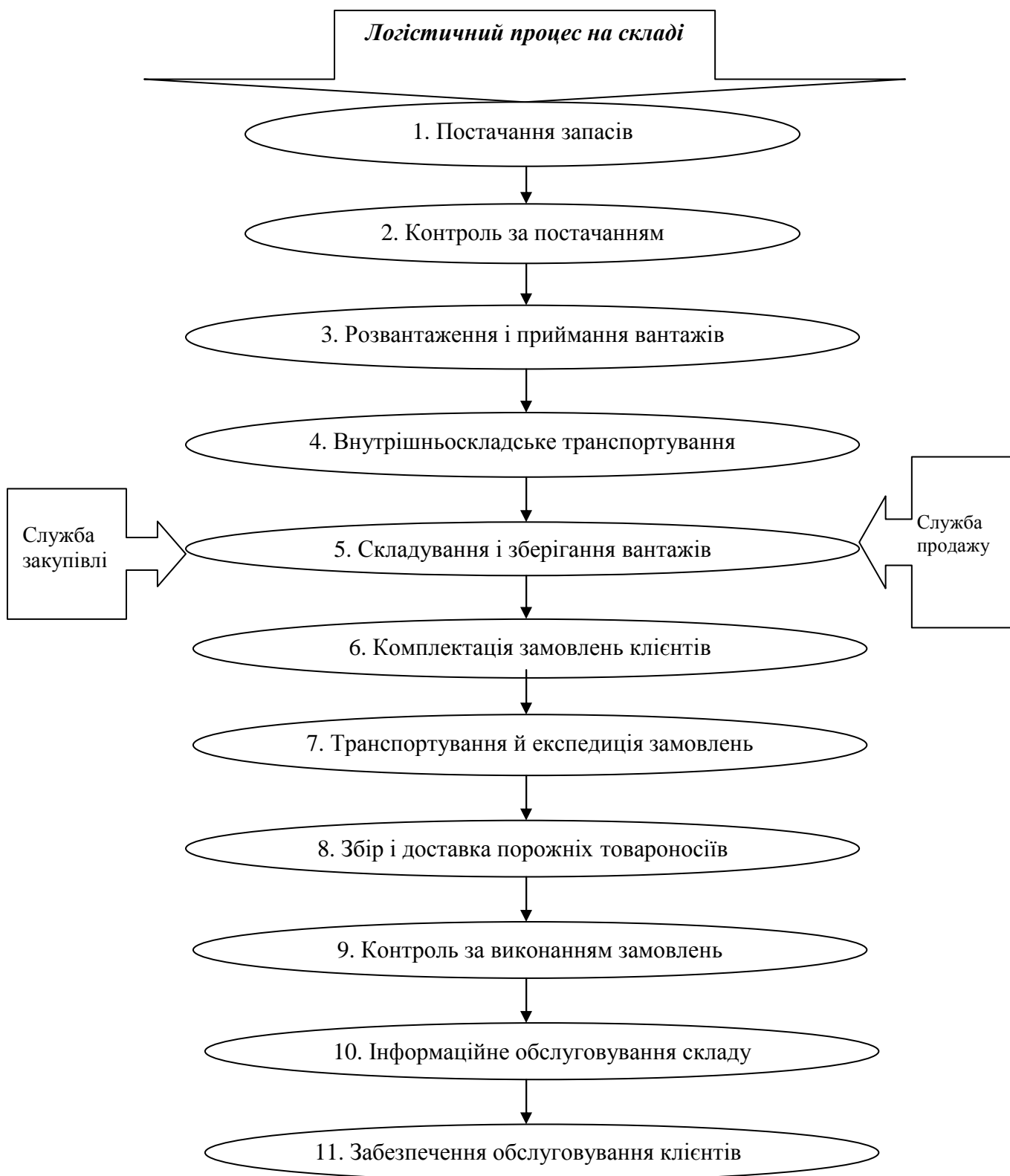

Рис. 1. Етапи логістичного процесу на складі [3]

При організації внутрішньоскладського транспортування вантажу всередині складу слід звертати увагу на вибір внутрішньоскладського транспортного устаткування, а також здійснювати переміщення вантажу між різними зонами складу найкоротшим маршрутом за найшвидший час.

Складування і зберігання вантажів передбачає раціональне використання зони зберігання для розміщення й укладання вантажу та забезпечення відповідних для цього умов.

Комплектація замовлень і відвантаження зводиться до підготовки товару відповідно до замовлень споживачів, документального оформлення підготовленого замовлення і відвантаження вантажів у транспортний засіб.

Транспортування й експедиція замовлень можуть здійснюватися як складом, так і самим замовником. Останній варіант виправдує себе лише тоді, коли замовлення роблять партіями, рівними місткості транспортного засобу, і при цьому запаси споживача не збільшуються. Найбільш поширена й економічно виправдана централізована доставка замовлень складом. У цьому випадку завдяки об'єднанню вантажів і оптимальних маршрутів доставки досягається значне скорочення транспортних витрат і з'являється реальна можливість здійснювати постачання дрібними і частішими партіями, що приводить до скорочення зайвих запасів у споживача [2, с. 57].

Етап збору і доставки порожніх товароносіїв відіграє істотну роль у статті витрат. Товароносії (піддони, контейнери, тара-устаткування) під час внутрішньоміських перевезень найчастіше бувають багатообіговими, а тому вимагають повернення відправнику. Ефективний обмін товароносіїв можливий лише в тих випадках, коли достовірно відома їх оптимальна кількість і чітко виконується графік їх обміну зі споживачами [1, с. 43].

Контроль за виконанням замовлень спрямований на забезпечення координації операцій виконання замовлень і підвищення рівня обслуговування.

Організація складських операцій на ТОВ «Пивоварня Зібєрта» включає такі основні елементи: приймання, зберігання, облік і контроль за відпуском матеріальних цінностей. Приймання матеріалів є кількісне та якісне, в якому беруть участь працівники складів і фахівці, що мають справу з прийнятими цінностями. Наприклад, у прийманні устаткування беруть участь працівники ВГМ, у прийманні основних матеріалів для виробництва продукції працівники ВТК.

До матеріальних цінностей, що надходять на склади пивзаводу, додаються відповідні документи (накладні, рахунки-фактури, специфікації). На складах перевіряють, наскільки кількість і якість матеріальних цінностей, що надходять, відповідає супровідним документам. Матеріали, що надійшли без накладних або актів ВТК про приймання, зберігаються окремо до їхнього оформлення. На прийняті матеріали складають приймальні акти або ордери, на забраковані матеріальні цінності — оперативно-технічні акти, що надалі є підставою для пред'явлення рекламцій постачальникам. Неприйняті матеріали надходять на відповідальне зберігання до одержання вказівок від постачальника про їхнє подальше використання. Правильне визначення кількості та якості прийнятих матеріальних цінностей усуває можливість зловживань, а також сприяє боротьбі із втратами матеріалів.

Весь облік ТМЦ та операції щодо їх руху ведуться обліково-операційним відділом і відображаються у програмі складського обліку «ІС: Склад».

У відповідності до міжнародної сертифікації до стандартів ISO 9001 за кожною групою товарно-матеріальних цінностей на складах пивзаводу закріплюють визначене місце. При цьому забезпечується: зручність виконання прийомних і відпускних операцій; максимальна механізація й автоматизація завантаження, навантаження і перемішень; схоронність кількості та якості; протипожежна безпека; легкість перевірки якості і кількості; найбільш повне використання площі і кубатури складських приміщень.

Бухгалтерія пивзаводу контролює й аналізує роботу всіх заводських і цехових складів, дотримуючись принципу матеріальної відповідальності складських працівників за правильне використання довірених їм цінностей.

Підприємство повною мірою забезпечено складськими приміщеннями (Табл.1), тому основне завдання, що стоїть перед підприємством, є ефективне використання наявних складських площ.

Таблиця 1.
Площі складських приміщень ТОВ «Пивоварня Зібєрта»

Найменування показника	Од. виміру	Значення
Загальна площа складів	м ²	250
Корисна площа складів	м ²	238
Приймально-відправочна площа складів	м ²	50
Площа тарного складу	м ²	80
Площа матеріального складу	м ²	150
Службова площа	м ²	20
Навантаження на 1м ² складських приміщень	кг	1850

Проведений аналіз дозволив зробити висновок, що організація логістичного процесу на складі ТОВ «Пивоварня Зібєрта» забезпечує:

- чітке і своєчасне проведення кількісного і якісного приймання товарів, ефективно і раціональне застосування засобів механізації;
- складування товарів здійснюється з максимальним використанням площі і ємності складів, а також повного збереження товарно-матеріальних цінностей;

- раціональну організацію робіт по відбору, комплектування та підготовки до відпуску товарів, включаючи роботу залів товарних зразків;
- чітку роботу експедиції і організацію централізованої доставки товарів;
- застосовуються сучасні форми організації праці, створення нормальних умов праці і техніки безпеки.

Водночас виникають такі проблеми:

- вибір між власним складом або складом загального користування;
- ефективне використання складських приміщень (призначених як сировини та матеріалів, так і готової продукції);
- оптимальна кількість складів і місце їх розташування;
- вибір системи складування;
- способи розміщення продукції на складах.

Ефективне і своєчасне вирішення даних проблем дасть змогу підприємству максимально оптимізувати роботу складу і підвищити ефективність реалізації всіх логістичних процесів на ньому.

На наш погляд, можливі шляхи вирішення основних проблем і підвищення ефективності складування на ТОВ «Пивоварня Зібєрта» такі:

1. Вибір типу і кількості складів. У даному випадку вибір із двох альтернатив – придбання складу у власність або використання аутсорсингу (особливо, якщо мова іде про продукцію на експорт або імпортовану сировину). При цьому варто врахувати супутні ефекти аутсорсингу – це насамперед зменшення складських приміщень, скорочення парку власного автотранспорту, чисельності персоналу і часу на доставку продукції замовникам. Крім того, аутсорсинг надає можливість при доставці продукції зберегти належний рівень її якості, поліпшити умови зберігання тощо.

2. Для забезпечення раціонального використання складських площ ТОВ «Пивоварня Зібєрта» важливе ефективно управління складом. Ефективність виконуваних операцій визначає планування, що забезпечує безперешкодний рух вантажів, підвищує ритмічність й організованість виробництва і роботи транспорту. Грамотне планування складської діяльності дозволяє визначити зони завантаження та розвантаження, фізичне розміщення полиць для зберігання, типи устаткування, використання транспорту на складах та дозволяє поліпшити використання територій підприємства.

Раціональна розбивка складських площ на робочі (складські) зони дозволяє мінімізувати кількість переміщень на складі, забезпечує вільний доступ до кожної одиниці продукції, яка розміщена на складі, що оптимізує процес переробки вантажів складу та забезпечує максимальне використання наявних складських потужностей.

Основним принципом розподілу складської площі є виділення простору з урахуванням особливостей надходження сировини – солод, хміль, склотара, ПЕТ-преформи, тощо та готової продукції – пляшки ПЕТ, скляні, кеги, характеристик складської техніки (використання та наявність штабелерів, іншого складського транспорту) тощо для послідовного здійснення логістичних операцій вантажообробки.

На ТОВ «Пивоварня Зібєрта» виділяють такі основні складські зони: зона приймання; зона основного зберігання (стелажного і штабельного); зона комплектації замовлення; зона пакування й консолідації відправок; зона відвантаження. Планування складу як сировини так і готової продукції має забезпечити безперешкодний рух вантажів.

3. Кількість складів і місце розташування складу. Оскільки ТОВ «Пивоварня Зібєрта» досить потужне підприємство, тому воно потребує значних складських площ саме для готової продукції, оскільки сировина постачається в рамках корпорації «Оболонь» за потребою, тому не вона не потребує значних складських площ для зберігання. Щодо питання з територіального розміщення складу, то, оскільки підприємство здійснює експортну діяльність, відповідно також використовує митно-логістичні комплекси для зберігання продукції на експорт. Тому виникає питання про доцільність використання обраної складської мережі, зважаючи на її територіальне розміщення. Доцільно було б, при виборі кількості складів і їх територіального розміщення не ставити на перше місце витрати на складування та ігнорувати при цьому територіальний фактор, оскільки в майбутньому транспортні витрати можуть бути надто високими, що в свою чергу, створить додаткові проблеми для підприємства.

4. Вибір системи складування. В основі системи складування полягає вирішення питання оптимального з точки зору формування замовлень для виробництва та відвантаження готової продукції. Як найбільш дієвий засіб оптимальності можна запропонувати запровадити сучасні інформаційні системи з обліку сировини, продукції та формування замовлень для реалізації готової продукції.

Висновки. Можна зробити висновок, що логістика складування займає чи не найважливішу ланку з усіх інших різновидів логістики в Україні на підприємствах харчової промисловості, тож є важливим завданням поглиблення знань у цій економічній сфері діяльності, а також надання конкретних пропозицій щодо пришвидшення потоків в складській діяльності. Також важливо зазначити, що тільки взаємодія усіх етапів логістичного процесу на підприємствах харчової промисловості може забезпечити оптимальний результат роботи всього складу.

Список використаних джерел.

1. Качуровський В. Є. Логістика : конспект лекцій для студентів денної та заочної форми навчання / В. Є. Качуровський. – Вінниця : ВВ ВНАУ, 2010. – 144 с.
2. Аникин Б. А. Логистика : учебн. пособ. / Б. А. Аникин, Т. А. Родкина. – М. : Проспект, – 2011. – 216 с.
3. Аникин Б. А. Логистика : учебн. пособ. / под ред. Б. А. Аникина. – М. : ИНФРА-М, 2014. – 218 с.
4. Кальченко А. Г. Логістика : підручник / А. Г. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2012. – 284 с.
5. Неруш Ю. М. Логистика / Ю. М. Неруш. – 3-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 196 с.
6. Гаджинский А. М. Логистика : учебник / А. М. Гаджинский. – 11-е изд. – М. : Изд. "Дашков и Ко", 2012. – 248 с.

References.

1. Kachurovskiy, V. Ye. (2010), *Lohistyka: konspekt leksii dlia studentiv dennoi ta zaочноi formy navchannia* [Logistics: A summary of lectures for full-time and part-time students], VV VNAU, Vinnytsia, Ukraine, p. 144.
2. Anikin, B. A. and Rodkina, T. A. (2011), *Logistika* [Logistics], Prospekt, Moscow, Russia, p. 216.
3. Anikin, B. A. (2014), *Logistika* [Logistics], INFRA-M, Moscow, Russia, p. 218.
4. Kalchenko, A. H. (2012), *Lohistyka* [Logistics], KNEU, Kyiv, Ukraine, p. 284.
5. Nerush, Ju. M. (2013), *Logistika* [Logistics], 3-rd.ed., JuNITI-DANA, Moscow, Russia, p. 196.
6. Gadzhinskij, A. M. (2012), *Logistika* [Logistics], 11-th.ed., Izd. "Dashkov i Ko", Moscow, Russia, p. 248.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2018 р.